

1. UVOD

Iako se smatra da lizing predstavlja novi metod finansiranja, a time i novi finansijski proizvod, ipak pronađeni su prvi dokazi da su još Vavilonci, 2000 p.n.e., primijenili jednu vrstu lizinga za čamce i stoku. Jedan od prvih teoretskih opisa lizinga pronađen je u rimskim pravnim spisima. Savremeni oblik finansijski lizing dobija u SAD. Prvu kompaniju za finansijski lizing *United States Leasing Corp.*, osnovao je Henri Šofeld 1952. godine. Razvoj finansijskog lizinga u Evropi počinje krajem 50-tih i početkom 60-tih prošlog vijeka. Nekoliko faktora je podstaklo razvoj lizinga u Severnoj Americi i Evropi. Kao prvo, tehnološki napredak stvorio je kod kompanija potrebu za obnovom sopstvenih stalnih sredstava, a finansijski lizing je pružio neophodni mehanizam pribavljanja sredstava pod povoljnim uslovima. Takođe došlo je i do naglog razvoja tržišta finansijskih usluga i ponude kredita uz niske kamatne stope, što je služilo za obuzdavanje inflacije i cijena roba. Navedeni faktori, u kombinaciji sa povoljnim poreskim stopama, doprineli su atraktivnosti finansijskog lizinga i povećanju broja lizing kompanija.

Lizing je novi pravni institut koji je stvorila poslovna praksa i koji je preuzet iz američkog prava. Kao novi pravni institut, on je u praksi preuzet pod izvornim imenom, ali kod nas jos nije dobio normativnu obradu. Pod lizing aranžmanom se podrazumijeva takva transakcija, na osnovu koje se jedan privredni subjekat, umjesto da kupi opremu koja mu je potrebna, obraća jednoj specijalizovanoj instituciji koja mu tu opremu daje u zakup na određeni rok dovoljno dug da se u tom roku izvrši amortizacija opreme.

Lizing aranžmani su se najprije pojavili u SAD početkom pedesetih godina, a u Evropi početkom šezdesetih godina i za kratko vrijeme su dostigli značajne razmjere. Brzi rast lizing aranžmana tumači se velikom potrebom privrednih subjekata za investicionim dobrima koja nije moguće uvijek finansirati korišćenjem vlastitih ili tuđih izvora sredstava (kredita, i slično). Može se slobodno reći da Bosna i Hercegovina još uvijek nije pravno regulisala oblast finansijskog lizinga, te se stoga ne mogu odrediti ni pravni i ekonomski kriteriji prema kojima se razlikuju finansijski i operativni lizing. U poslovanju pravnih lica i preduzetnika lizing se sve češće koristi za pribavljanje opreme. Oprema se nabavlja ili koristi putem ugovora o lizingu, a u praksi se razlikuju dva oblika lizinga: finansijski lizing i operativni lizing.

Globalno posmatrano, osnovna podjela lizing poslova je na: direktni i indirektni lizing. Direktni, davalac lizinga je ujedno i proizvođač predmeta lizinga koji se daje na lizing (npr. proizvođač automobila daje automobil direktno nekom preduzeću ili građaninu). Ovo je slično prodaji na kredit, s tim što u ovom poslu najčešće ne dolazi do prenosa prava svojine nad predmetom lizinga. Indirektni, učestvuju tri strane: proizvođač tj. isporučilac opreme, zatim finansijer tj. Lizing društvo kao davalac lizinga i primalac lizinga zainteresovan za korištenje predmeta lizinga. U indirektnom lizingu zakupodavac-lizing klijenta spadaju u aktivne bankarske poslove.